

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: «من در میان شما دو یادگار گران بها می گذارم: قرآن و خاندانم و این دو هرگز از هم جدا نمی شوند، تا هنگامی که در کنار حوض کوثر بر من وارد شوند، پس بنگرید و ببینید چگونه سفارش مرا درباره این دو رعایت می کنید».

اطاعت از نائب امام

همانطور که آمد اطاعت از امام معصوم مانند اطاعت از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم است؛ از طرفی معصومین دستور به اطاعت از فقیه جامع الشرایط داده و امتداد اولی الامر را مشخص فرموده اند. به عنوان نمونه امام صادق علیه السلام در مقبوله ی عمر بن حنظله فرمود: «هرکس از شما حدیث ما را نقل می کند و در حلال و حرام ما نظر دارد و احکام ما را می شناسد به حکومت او رضایت دهید همانا من او را حاکم شما قرار دادم پس وقتی او به حکم ما حکم کرد اگر قبول نشود، سبک شمردن حکم خدا و ردّ بر ماست و ردّ ما ردّ خداست و آن در حد شرک به خداست».

وقتی در زمان حضور امام معصوم علیه السلام و در صورت دسترسی نداشتن به معصوم، وظیفه ی مردم مراجعه به فقیهان جامع الشرایط (آشنایان به احکام) است، در زمان غیبت معصوم به طریق اولی وظیفه ی مردم پذیرفتن ولایت الهی آنان است.

حضرت امام خمینی رحمت الله علیه در باره این روایت فرموده اند:

«همان طور که حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در دوران حکومت ظاهری خود حاکم و والی و قاضی تعیین می کرد، و عموم مسلمانان وظیفه داشتند که از آن ها اطاعت کنند، حضرت امام صادق علیه السلام هم چون "ولیّ امر" مطلق می باشد... می تواند برای زمان حیات و مماتش حاکم و قاضی تعیین فرماید... و تعبیر به حاکماً فرموده تا خیال نشود که فقط امور قضایی مطرح است، و به سایر امور حکومتی ارتباط ندارد».

آثار اطاعت - طبق آیات قرآن اطاعت از ولی الهی آثار زیر را در پی دارد:

محبت خدا، رحمت خدا، بخشش گناهان، رستگاری بزرگ، بهشت، همدیفی پیامبران و صدّیقان و شهیدان و شایستگان، و **عدم اطاعت** باعث عذاب دردناک و پشیمانی است.

بسم الله الرحمن الرحيم

تبعیت از ولی الهی

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
 بگو: اگر خدا را دوست می دارید، از من پیروی کنید! تا خدا (نیز) شما را دوست بدارد؛ و گناهان تان را ببخشد؛ و خدا آمرزنده ی مهربان است. (آل عمران/۳۱)

انس با قرآن

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود:

إِنْ أَرَدْتُمْ عَيْشَ السُّعْدَاءِ وَ مَوْتَ الشُّهَدَاءِ وَ النَّجَاةَ يَوْمَ الْحَسْرَةِ وَ الظَّلَّ يَوْمَ الْحَرُورِ وَ الْهُدَى يَوْمَ الضَّلَالَةِ فَادْرُسُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ كَلَامُ الرَّحْمَنِ وَ حِرْزٌ مِنَ الشَّيْطَانِ وَ رُجْحَانٌ فِي الْمِيزَانِ

اگر زندگی سعادت‌مندان، مرگ شهیدان، نجات روز حسرت (قیامت)، سایه روز سوزان و هدایت در روز گمراهی را می خواهید، قرآن را یاد بگیرید که آن سخن خدای مهربان است و سپری است در مقابل شیطان و عامل برتری در ترازوی اعمال

واژگان

تُحِبُّونَ: دوست می دارید   فَاتَّبِعُونِي: پیروی کنید   يَغْفِرُ: ببخشد   ذُنُوبَكُمْ: گناهان تان

محبت واقعی

گروهی بودند: که دم از دوستی پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله وسلم یا سایر انبیاء می زدند، آیات فوق، مفهوم دوستی واقعی را تبیین می کند و فرق آن را با محبت کاذب و دروغین روشن می سازد.

نخست می فرماید: «بگو: اگر خدا را دوست می دارید از من پیروی کنید تا خدا شما را دوست بدارد و گناهان تان را ببخشد که خدا آمرزنده مهربان است».

یعنی کسی که مدعی عشق و علاقه به پروردگار است، نخستین نشانه اش این است که از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم و فرستاده او (ولی الهی) پیروی کند.

در حقیقت این، یک اثر طبیعی محبت است که انسان را به سوی «محبوب» و خواسته های او می کشاند، البته ممکن است، محبت های ضعیفی یافت شود که شعاع

دستور قرآن اطاعت از ولی الهی است

طبق آیه ۵۵ سوره مائده پیامبر بر همه ولایت دارد و ولایت او در امتداد ولایت خداوند است. «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ - ولی شما خدا و رسول و مؤمنینی هستند که در هنگام رکوع زکات می‌دهند». البته به جز رسول به ولایت دیگری هم در آیه تاکید شده است.

همچنین خداوند در آیات بسیاری دستور به اطاعت از پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم داده و اطاعت از او را اطاعت از خدا و سرپیچی از فرمانش را عدم اطاعت از خود دانسته و برای اطاعت از رسول وعده پاداش و برای سرپیچی وعده عذاب داده است.

«مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ - هر کس پیامبر را پیروی کند، بی‌شک خداوند را اطاعت کرده است». (نساء/۸۰)

اطاعت از امامان معصوم مانند اطاعت از پیامبر است

اطاعت از رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم پایان راه نیست. و باید از اولی الامر نیز مانند ایشان اطاعت نمود. (که در آیه ۵۵ سوره مائده نیز اشاره شده است)

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ - ای کسانی که ایمان آورده‌اید از خدا و رسول و صاحبان امر اطاعت کنید». (نساء/۵۹)

از طرفی نصب و نص بر امامان معصوم علیهم‌السلام به دست حضرت ختمی نبوت به امر خدای سبحان صورت پذیرفت، (تعیین اولی الامر) پس پیروی از پیامبر مقتضی محبت اهل بیت است، زیرا آن حضرت همگان را به موالات آنان فراخواند و از معادات با آنها بر حذر داشت.

طبق برخی روایات اگر کسی خدا را اطاعت کند؛ ولی محب امیرمؤمنان (علیه‌السلام) نباشد، به بهشت وارد نخواهد شد، چون در حقیقت خدا را فرمان نبرده است، زیرا آیه مورد بحث معیار محبت را پیروی از رسول خدا دانسته است و نیز در آیه ۶۱ سوره آل عمران (آیه مباهله)، وجود مبارک امیرمؤمنان (علیه‌السلام) را بسان جان پیامبر معرفی فرمود، از سوی دیگر، چون عترت طاهره (علیهم‌السلام) نور واحد و دارای پیام واحدند همه‌ی عترت اطهار جان حضرت ختمی نبوت‌اند.

آن، از قلب به بیرون نیفتد، اما این‌گونه محبت‌ها به قدری ناچیز است که نمی‌توان نام محبت بر آن گذاشت، یک محب در مسیر خواست‌های محبوب تلاش می‌کند. آن‌ها که با وجود گناه عقیده دارند که ایمان و عشق و محبت تنها به قلب است و ارتباطی با عمل ندارد، از منطق اسلام به کلی بیگانه‌اند.

امام صادق علیه‌السلام فرمود: «کسی که گناه می‌کند، خدا را دوست نمی‌دارد». امام باقر علیه‌السلام نیز به جابر جعفری فرمود: «سلام مرا به شیعیانم برسان و به آن‌ها بگو بین ما و خدا خویشاوندی نیست و نمی‌توان مقرب درگاه او شد مگر به اطاعت. جابر هر که مطیع خدا باشد و دوستدار ما ولی ما است و هر که معصیت خدا را کند دوستی ما به او نفعی نمی‌بخشد».

اما طبق ادامه آیه اگر محبت واقعی خدا را داشتید خداوند هم شما را دوست می‌دارد و به دنبال این دوستی، گناهان‌تان را می‌بخشد و شما را مشمول رحمتش می‌کند.

سؤال: اگر شخص «محب»، همواره اطاعت فرمان محبوب کند، دیگر گناهی برای او باقی نمی‌ماند که بخشوده شود، پس جمله «يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ» موضوعیت نخواهد داشت.

پاسخ: اول: ممکن است این جمله اشاره به بخشش گناهان سابق باشد

دوم: شخص محب استمرار بر معصیت محبوب نمی‌کند، ولی ممکن است بر اثر غلبه شهوات، گاهی لغزشی از او سرزند که در پرتو اطاعت‌های او بخشوده خواهد شد.

دین و محبت

امام صادق علیه‌السلام فرمود: «آیا دین جز محبت است، و سپس آیه فوق را تلاوت فرمود». منظور از این روایات این است که حقیقت دین همان ایمان و عشق به خدا است که همه اعضاء را تحت تاثیر قرار می‌دهد و اثر روشن آن پیروی از فرمان خدا است. محبت و پیروی، تعامل متقابل دارند. مقداری از محبت مایه پیروی و بخشی از پیروی مایه ازدیاد محبت است.